

Asia: VN/1631/2020-LVM-117

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi liikenteen palveluista annetun lain, tieliikennelain 155 §:n sekä ajoneuvolain 25 ja 27 a §:n muuttamisesta (taksisääntelyn korjaus)

Nykytilan arviointi

Huomionne esityksen nykytilan arviointia koskevasta luvusta 2:

Hallituksen esitysluonnoksessa taksialan harmaata taloutta on kuvattu melko lyhyesti, mutta kuvaus vastaa Harmaan talouden selvitysyksikön käsitystä alan nykytilasta.

Taksipalvelujen laatu ja turvallisuus

Huomionne erityisryhmien kuljettajakoulutusta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 26 a §) ja sen perusteluista:

-

Huomionne erityisryhmien kuljettajakoulutuksen ja yrittäjäkoulutuksen koulutusorganisaation hyväksymistä, velvollisuuksia ja valvontaa koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 35 a §, 35 b §, 36 a §, 36 b §, 193 a §) ja sen perusteluista:

-

Huomionne taksikuljettajan ajoluvan myöntämiseen vaikuttavien sakkorekisteristä ilmenevien tekojen karensiajan muutosta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 25 § 3 mom.) ja sen perusteluista:

-

Huomionne taksikuljettajan ajoluvan väliaikaista todistusta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 25 § 5 mom.) ja sen perusteluista:

-

Huomionne taksikuljettajan ajoluvan uusimisen ajankohtaa koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 26 § 2 mom.) ja sen perusteluista:

-

Huomionne taksinkuljettajan kokeen sisältöä ja Liikenne- ja viestintäviraston roolia kokeen järjestäjänä koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 25 a §) ja sen perusteluista:

-

Huomionne taksinkuljettajan kokeen koesuorituksen hylkäämistä ja osallistumiskieltoa koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 246 a §) ja sen perusteluista:

-

Taksipalvelujen saatavuus

Huomionne liikkumispalvelun tarjoajan tietojen toimitusvelvollisuutta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 179 §) ja sen perusteluista:

-

Harmaan talouden torjunta taksialalla

Huomionne taksikyydeistä kerättäviä ja tallennettavia vähimmäistietoja koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 15 a §) ja sen perusteluista:

Hallituksen esitysluonnoksessa määritellyt kerättävät vähimmäistiedot täyttävät Harmaan talouden selvitysyksikön käsityksen mukaan ne tietotarpeet, joita mm. vero- ja työsuojeluvalvonnalla on. Pykälän perustelut ovat kattavat ja niissä on huomioitu henkilötietojen tallentamiseen liittyvät tietosuoja-asiat.

Huomionne taksamittareiden sekä muiden laitteiden ja järjestelmien käyttämistä koskevasta ehdotuksesta (ajoneuvolain 25 § 2 mom. ja 27 a § 2 ja 4 mom.) ja sen perusteluista:

Taksamittareita koskeva hallituksen esitysluonnos on pääosin onnistunut. Esitysluonnoksen mukaan taksamittaria tulisi käyttää, kun kyydin hinta perustuu matkan pituuden ja ajan mittaamiseen ajon aikana. Edelleen luonnoksessa todetaan, että jos taksissa ei ole taksamittaria, olisi taksissa käytettävä muuta laitetta tai järjestelmää, joka kerää ja säilyttää laissa edellytetyt tiedot.

Esitysluonnoksessa taksamittarilla tarkoitetaan EU-direktiivin mukaista taksiautoon kiinteästi asennettua laitteistoa. Tällainen niin sanottu perinteinen taksamittari olisi esitysluonnoksen mukaan pa-kollinen taksiauton varuste, mikäli ko. taksiajoneuvolla ajettaisiin muita kuin kiinteähintaisia ajoja. Näin mahdollistettaisiin edelleen ilman kiinteää taksamittaria olevien autojen käyttäminen sellaisissa taksiajoissa, jotka perustuvat vain etukäteen sovittuihin kiinteisiin hintoihin. Harmaan talouden selvitysyksikkö kannattaa tätä hallituksen esitysluonnoksen linjausta muutamain täsmennyksin.

Esitysluonnosta tulisi täydentää selvyden vuoksi seuraavasti. Lainsäädännöstä tulisi käydä yksiselitteisesti ilmi, että kiinteää taksamittaria tai muuta laitetta on käytettävä kaikissa taksiajoissa eli matkaan ja aikaan perustuvissa kyydeissä sekä myös kiinteähintaisissa kyydeissä. Lisäksi Harmaan talouden selvitysyksikkö haluaa kiinnittää huomiota hallituksen esityksen luvussa 7.3 (sivulla 69) esitettyyn laitteen tai järjestelmän kuvaukseen. Tekstikappaleen tarkoitus on ilmeisesti määritellä

taksikäytössä oleva muu laite tai järjestelmä, joka ei vastaa mittauslaitedirektiivissä tarkoitettua taksimittaria. Kappaleen ydinviestiä tulisi selkeyttää ja terävöittää, jotta mahdollisilta jälkikäteisiltä sovelluksista ja järjestelmistä koskevilta kiistoilta ja väärintulkinnoilta vältyttäisiin.

Huomionne ehdotuksesta koskien yritys- ja yhteisötunnuksen asettamista taksiliikenneluvan myöntämisen edellytykseksi (liikennepalvelulain 6 § 1 mom. 9 kohta) ja sen perusteluista:

Hallituksen esitysluonnoksessa on päädytty asettamaan y-tunnuksen olemassaolo taksiliikenneluvan edellytykseksi. Ehdotus on kannatettava ja menettelyltään yksinkertaisempi kuin vaihtoehdot ratkaisutavat (esim. y-tunnuksen hakeminen jälkikäteen). Taksiliikenneluvassa on kyse elinkeinoluovasta, joten on hyvin perusteltua vaatia luvanhaltijalta yritystunnusta. Y-tunnus mahdollistaa tehokkaan tietojenvaihdon mm. Liikenteen turvallisuusviraston Traficom ja Verohallinnon välillä.

Huomionne taksiliikennelupa-asiakirjan ajoneuvossa mukana pitämistä koskevasta ehdotuksesta ja siihen liittyvästä taksinkuljettajan vastuuta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 151 § 1 mom. 8 kohta ja 2 mom. 1 kohta, 268 § 1 mom. 2 kohta) sekä niiden perusteluista:

Harmaan talouden selvitysyksikkö kannattaa ehdotettua muutosta. Asiakirjojen pitäminen ajoneuvossa on yrittäjän ja kuljettajan näkökulmasta vähäinen vaatimus, mutta asiakkaiden ja viranomaisten kannalta asiakirjat voivat lisätä luottamusta ja helpottaa vastuusuhteiden selvittämistä. Asiakirjojen puuttuessa kuljettajalle mahdollisesti määrättävää 40 euron liikennevirhemaksua voidaan pitää vähäisenä. Tulisi harkita voisiko liikennevirhemaksun suuruus olla esitettyä suurempi, jotta hallinnollisen sanktion vaikutus olisi sellainen kuin on tarkoitus.

Huomionne taksinkuljettajan vastuuta koskevasta ehdotuksesta liittyen ajoneuvossa matkustajan nähtävillä pidettäviin tietoihin (liikennepalvelulain 151 § 2 mom. 2 kohta, 268 § 1 mom. 2 kohta) ja sen perusteluista:

Tältäkin osin ehdotus kannatettava. Matkustajan turvallisuuden tunnetta parantaa tietoisuus siitä, kuka on taksiliikenneluvan haltija ja kuka toimii kuljettajana. Tietojen esillä pitämisen vaatimus nopeuttaa ja tehostaa myös viranomaisvalvonnan tehokkuutta.

Huomionne taksivalaisimen käyttövelvollisuutta ja siihen liittyviä poikkeuksia koskevasta ehdotuksesta (tieliikennelain 155 §) ja sen perusteluista:

Ehdotettu taksivalaisin käyttövelvollisuus ja siihen liittyvät poikkeukset ovat kannatettavia muutoksia lain nykytilaan verrattuna. Taksivalaisimen käyttö auttaa ensisijaisesti kuluttajaa havaitsemaan taksin muun autokannan seasta, mutta valaisimen käyttövelvoite voi tehostaa myös viranomaisvalvontaa.

Huomionne yrittäjäkoulutusta ja yrittäjäkoetta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 6 § 1 mom. 10 kohta ja 2 mom. 8 kohta, 6 a §) ja sen perusteluista:

Hallituksen esitysluonnoksessa taksiliikenneluvan edellytykseksi on määritelty yrittäjäkurssin- ja kokeen läpäiseminen. Kurssin vähimmäiskesto on lakiluonnoksen mukaan 21 tuntia. Koulutuksen tulee sisältää opetusta taksirytyksen kaupallisesta ja taloudellisesta johtamisesta sekä verotusta, kirjanpitoa, työllistämistä, palkkaa, sosiaaliturvaa, eläkkeitä ja vakuuttamista koskevasta lainsäädännöstä. Edelleen ehdotuksen mukaan kurssi on mahdollista toteuttaa verkko-opintoina, kunhan koulutus täyttää sille asetetut sisältö- ja kesto-vaatimukset.

Harmaan talouden selvitysyksikkö kannattaa ehdotettua yrittäjäkurssin- ja kokeen asettamista taksiliikenneluvan edellytykseksi. Taksilainsäädännön muutosten voimaantulon (1.7.2018) jälkeen verovelkaisten taksiyrittäjien määrä kasvoi huomattavasti. Muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuva verovelka on harmaata taloutta. Tämä puoltaa koulutusvaatimusten asettamista taksiliikenneluvan haltijoille. Seuraaviin asioihin tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota.

Toteutettaessa koulutus verkossa on vaikeaa, jopa täysin mahdotonta valvoa sitä, kuka kurssin tosiasiasa suorittaa. Erityisen tärkeää asian huomioiminen on kokeen suorittamisen kanssa. Aiheeseen liittyvänä kielteisenä esimerkkinä voidaan mainita keväällä 2020 toteutetuissa korkeakoulujen pääsykokeissa havaitut vilppiepäilyt. Tällöin kokeet tuli suorittaa yksin ja ilman apuvälineitä, mutta kuitenkin kokeen aikana havaittiin epätavallisen paljon kokeessa kysytyihin teemoihin liittyviä internethakuja. Tulee siis varmistaa, että niin koulutuksen kuin taksiyrittäjän kokeen voi suorittaa vain tosiasiallinen liikenneluvan hakija. Lienee niin, että käytännössä asia voidaan varmistaa vain fyysistä läsnäoloa vaativalla koulutustilaisuudella.

Koulutusvaatimuksia koskeva siirtymäsäännös sisältää lievennyksen, joka koskee niitä henkilöitä, joille on myönnetty taksiliikennelupa 1.7.2018–31.12.2020. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan kyseisellä aikavälillä luvan saaneiden tulisi joko osallistua yrittäjäkoulutukseen tai vaihtoehtoisesti suorittaa yrittäjäkoe. Näin varmistettaisiin, että kaikki taksiliikennettä harjoittavat ovat tietoisia keskeisistä yritystoiminnan velvoitteista. Lievennyksen piiriin kuuluvien luvanhaltijoiden tulisi suorittaa yrittäjäkoulutus tai -koe hyväksytysti viimeistään 31.12.2021 mennessä.

Harmaan talouden selvitysyksikön näkemyksen mukaan esitetty lievennys ei ole toteuttamiskelpoinen. Tämä johtuu edellä kuvailusta vilpin mahdollisuudesta, sillä koulutuksen järjestäjällä ei ole tosiasiasa keinoja valvoa verkkokoulutukseen osallistuvia henkilöitä. Ilman taksiyrittäjän koetta ei voida tietää missä määrin opetetut asiat on omaksuttu. Mikäli niille, jotka ovat saaneet taksiliikenneluvan 1.7.2018–31.12.2020, halutaan myöntää lievennys koulutusvaatimuksista, voidaan se toteuttaa siten, ettei yrittäjäkurssia tarvitse suorittaa. Taksiyrittäjän kokeen suorittamista koskevan vaatimuksen tulee sen sijaan koskea kaikkia taksiyrittäjiä.

Hallituksen esitysluonnoksessa määritellyt, koulutuksen järjestäjää ja yrittäjäkoetta koskeva sääntely on pääosin kannatettavaa, huomioiden mitä edellä on koulutuksesta ja yrittäjäkokeesta lausuttu. Myös opetusta antavaa henkilöstöä on tarpeen säännellä esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla koulutuksen laadun varmistamiseksi.

Taksipalveluiden hinnoittelu

Huomionne taksipalvelujen hinnoittelurakennetta koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 152 § 2 mom.) ja sen perusteluista:

-

Huomionne esimerkkimatkan hinnan ilmoittamista ja hinnasta sopimista koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 152 § 3 ja 4 mom.) ja sen perusteluista:

-

Huomionne erityisryhmille suunnattujen lisäpalvelujen enimmäishintaa koskevasta ehdotuksesta (liikennepalvelulain 152 § 5 mom.) ja sen perusteluista:

-

Vaikutusten arviointi

Huomionne esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2:

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomionne esityksen voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevasta luvusta 9:

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan uudistukset tulisivat voimaan 1.1.2021 alkaen. Aikataulua voi pitää varsin tiukkana, ottaen huomioon, että lakiesitys päätynee eduskunnan käsittelyyn syysistuntokaudella 2020. Siirtymäsäännöksiä aikataulu on voimassa 31.12.2021 saakka, joka riittänee 1.7.2018–31.12.2020 taksiliikenneluvan saaneiden yrittäjien koulutus- ja muiden vaatimusten täyttämiseen.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Huomionne muista mahdollisista asioista:

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö toteaa yhteenvetona seuraavaa:

- Harmaan talouden selvitysyksikkö pitää Liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaa, taksialaa koskevaa hallituksen esitysluonnosta pääosin kannatettavana. Valmistelun aikana on kuultu laajasti Verohallintoa, ja harmaan talouden torjunnan tehostaminen on huomioitu esitysluonnoksessa kattavasti.
- Ehdotetut muutokset auttavat harmaan talouden torjuntatyötä. On todennäköistä, että myös tahattomien yrittäjän velvollisuuksiin liittyvien virheiden ja puutteiden määrä tulee laskemaan, kun taksiryttäjien osaamistaso nousee lakisääteisen koulutuksen myötä.
- Taksamittarisääntelyn selkeyttäminen torjuu harmaata taloutta ja parantaa alan kilpailuneutraliteettia. Hallituksen esitysluonnoksessa määritellyt tiedot, joita mittareiden ja sovellusten tulee kerätä, antaa nykyistä paremmat edellytykset valvoa toimialan yrityksiä.

Hautala Matti
Verohallinto - Harmaan talouden selvitysyksikkö